

'הרי עלי במחבת' והביא במרחשת, או להפך – מה שהביא הביא וידי נדרו לא יצא. ולדברי רבי שמעון – יצא.

'הרי זו להביא במחבת' והביאה במרחשת – פסולה. ואמרו שלרבי שמעון כשרה. בשפת אמת צדד שלפי המסקנא אף לר"ש פסולה. ובוה יישב קושית התוס'.

דף ד

ד. א. מהם המקורות לכך שמנחת חוטא ומנחת קנאות שעשאן שלא לשמן פסולות?

ב. מותר האשם – מה יעשה בו? מה הדין כששחטו בסתם?

ג. יולדת שהפרישה קרבנותיה ומתה – מה יעשו בהם היורשים?

ד. המפריש מעות לנזירותו ומת – מה יעשה במעות? האם יש בהן תורת 'מעילה'?

א. מנחת חוטא ומנחת קנאות נאמר בהן 'היא' (קדש קדשים הוא; מנחת קנאת הוא) – לשמן כשרות שלא לשמן פסולות.

ב. מותר האשם, כגון שמתו בעליו או נתכפרו באחר; לכתחילה דינו ברעיה עד שיסתאב, ויימכר, ויפלו דמיו לנדבה – עולת קיץ המזבח. ואולם בדיעבד אם כבר ניתק לרעיה, שנמסר לרועה, ושחטו סתם – אמר רב הונא שכשר לשום עולה.

לפרש"י, דין ניתוק לרעיה מן התורה, כלומר מהלכה. והתוס' הקשו על כך מכמה מקומות. ופרש רבנו תם שהניתוק לרעיה אינו אלא מגזרה דרבנן אטו קודם כפרה, שאם לא נתכפר באחר ושניהם עומדים, ודאי אינו כשר לעולה. ועוד פרשו התוס' שקודם שנתכפר באחר צריך ומועיל ניתוק, אבל לאחר שנתכפר אין צריך ניתוק אלא מדרבנן.

[לדברי רבי אליעזר – מותר האשם למיתה, כדין החטאת. ולרבי יהושע – יביא בדמיו עולת יחיד. עפ"י שבועות יב ועוד].

ג. יולדת שהביאה חטאתה ומתה – יביאו יורשים עולתה [אם הפרישתה מחיים. אבל אם לא הפרישה אין היורשים חייבים למאן דאמר שעבודא לאו דאוריתא. ע' קדושין יג]. הביאה עולתה ומתה – לא יביאו יורשים חטאתה.

א. לא הביאה קרבנותיה כלל – אין היורשים מביאים כלום, אף לא העולה. כן כתבו הרמב"ן והריטב"א. ואין כן דעת הראב"ד (ע' בראשונים קדושין שם; שפת אמת).

ב. הוא הדין לשאר מחויבי עולה וחטאת (רמב"ן קדושין יג).

ג. יש מהראשונים שגרסו בברייתא 'ביאו יורשים חטאתה', כי בחטאת העוף לא נאמרה הלכה של 'חטאת המתות'. [ומה ששינו 'לא יביאו' – בחטאת מצורעת עשירה, שהיא בהמה] (ע' בפירוש הרא"ש קנים ב מהר"י מאורלינג ובמאירי קדושין יג. ועשטמ"ק כאן את כח שחילק בין חטאת יולדת הבאה להכשיר שאינה קרבה לאחר מיתה ובין חטאת העוף הבאה לכפר. ע"ע שער המלך פסוה"מ ד).

ד. המפריש מעות לנזירותו ומת; אם היו המעות סתומים, שלא פרשם אלו לקרבן זה ואלו לקרבן זה – יפלו לנדבת ציבור (= עולת קיץ המזבח) הבאה משופרות נדבה שהיו במקדש. הלכה היא בנויר.

ולענין מעילה, אין במעות סתומים תורת מעילה, בין חי בין מת, מפני שראויים כולם לבוא שלמים.

מעות מפורשים; דמי חטאת – יוליכם לים המלח, ואין בהם מעילה אך אסור להנות מהם (מדרבנן. רש"י. וי"א מדאוריתא).

דמי עולה – יביא מהם עולה, ויש בהם מעילה.
דמי שלמים – יביא מהם שלמים, ונאכלים ליום אחד כחומר שלמי נזיר, ואין טעונים לחם. ואין בהם מעילה.

א. התוס' כאן נקטו שהשלמים הללו טעונים זרוע בשלה. ובמקום אחר (נזיר כד:) כתבו שאין טעונים זרוע. (ע' בזה בחזו"א לב, כח ובקה"י א, ג.)
ב. אעפ"י שאין מעילה במעות שלמים, אסורים בהנאה מדרבנן. ויש אומרים שאסורים מדאורייתא בלאו דבל יחל דברו (ע' תוס' תמורה ג; שטמ"ק אות יח; רש"ש; אבי עזרי נדרים א, ו; שבת הלוי ח"ו פט).

ה. א. אלו קרבנות מוזכרים בסוגיא שהם באים להתיר / להכשיר את בעליהם?
ב. האם מצאנו קרבן שבא להכשיר, והוא קרב לאחר מיתת הבעלים?

א. הקרבנות המכשירים המוזכרים בסוגיא –
מנחת העומר – מתיר את החדש במדינה;
אשם נזיר טמא – מכשירו להתחיל בנזירות טהרה. [קרבנות נזיר טהור אינם מכשירים קבועים, שאם גילח על אחת משלשתן – יצא];
אשם מצורע;
חטאת יולדת.
לענין שתי הלחם וכבשי עצרת – ע' תוס' להלן מה: ובשפת אמת כאן.

ב. מצינו קרבן הבא להכשיר וקרב לאחר מיתת הבעלים; עולת נזיר ושלמיו הבאים לאחר מיתתו. אך זהו הכשר שאינו קבוע, כי גם אם גילח על החטאת לבדה – יצא. אבל הכשר הקבוע, שאין שם דבר אחר המכשיר – לא מצינו שבא לאחר מיתה.

דפים ד – ה

ו. מנחת העומר, אשם נזיר ואשם מצורע שעשאם שלא לשמם – מה דינם?

רב אמר: מנחת העומר, אשם נזיר ואשם מצורע, שעשאם שלא לשמם – פסולים הואיל ובאו להכשיר ולא הכשירו. והשיבו על דבריו מן הברייתא שאשם מצורע שנשחט שלא לשמו כשר אלא שצריך אשם אחר להכשירו, כיון שלא עלה לחובתו.

אכן רב תנא הוא ופליג (תוס'). אלא שהגמרא מסיקה בתיובתא כי כן מסקנת ההלכה, וכדעת ריש לקיש ורבא. וכן סתמא דסוגיא בזבחים קטו. ולהלן מה: וביומא סא. וכן פסק הרמב"ם (פסוה"מ טו, כ מחו"כ ה, ב) שכשר וצריך אשם אחר להכשירו.
לגרסת רש"י (ביומא סא), ישנה דעת תנאים שאין לו תקנה, שאשם אחד אמרה תורה ולא שנים (והתוס' שם חולקים).

רבי שמעון בן לקיש ורבא נקטו שכשרים אלא שנחלקו במנחת העומר; לריש לקיש לא עלתה לשם חובה ושיריה אינם נאכלים עד שתבוא מנחת העומר אחרת [ואין לפסלה משום שאינה כשרה לאכילה כעת, כי סובר ריש לקיש האיר המזרח של יום ט"ז בניסן – מותר. רב פפא]. ולרבא – עלתה לחובה וא"צ מנחה אחרת, שאין מחשבה מועלת במנחת העומר, שאינה ראויה במקום אחר.